

Titel: VIII.

Citation: "VIII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968.*
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g02-shoot-d1e239235/facsimile.pdf> (tilgået 11. juli 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

man nu hører dette, saa sagde jeg, bliver det i Ordene selv læst Indhold tilbage, som jeg ikke kunde i det hele tiltræde. Men det gjælder om dette Indhold, hvad jeg under den første Behandling sagde, at der ikke er ubilligt andet om denne ene Del af Statsforfatningen, end hvad der med samme Betydning kan siges om enhver anden Deel af Statsforfatningen, at den skal være vel ordnet og føres vel, og en saadan Paragraph, der udfærdiger dette om en enkelt Deel af Statsforfatningen, tror jeg ikke skal haare i nogen Grundlov. At det er saa, derom tror jeg sig at kunne overbevise dem i Forsamlingen, det vilde derom (sig jeg tror, at den første Del af Forfatningen ikke mindst derom), og jeg beder vel indhændig om, at den Naade, hvorpaa jeg vil føre dette Beslut, ikke maa blive opsagen som en værdifuld Spøg. Det er mit fulde Mæne, at hvad jeg vil sig, indholder Bortset fra, at man ikke paa Grund af en saadan Stemning, en uafgjort Interesse for denne eller hin Gjenstand skal opsige i Grundloven, hvad der ikke herer dertil. Vilde disse Paragrapher ikke være ligesaa fæle, naar de lode sig sætte: Samvirkningsloven ordnet som et sammenhængende Helt og ledet som en selvstændig Deel af Statsforfatningen af et saakaldt Tilfyn. Staten søger for, at der ikke findes et tilstrækkelig Antal offentlige Læger, foredrægt over hele Landet. Staten sikrer de offentlige Læger en passende Løn samt Afgang til Pension? Eller vilde det ikke være et ligesaa fæle Indhold, naar det var: "Hvorfor ordnet som et sammenhængende Helt og ledet som en selvstændig Deel af Statsforfatningen af et saakaldt Tilfyn. Staten søger for, at der ikke findes et tilstrækkelig Antal offentlige Læger af forskjellig Art, foredrægt om alle over hele Landet, saa dog paa passende Steder. Staten sikrer Officere en passende Løn samt Afgang til Pension?" Mine Herrer! Dette kan, som sagt, see ud som Spøg, men det er mit Mæne, og deri ligger den hele Grund, jeg her vil gjøre gjældende, og denne Grund forekommer mig saa afgørende, at jeg aldeles ikke vil indlade mig paa de Bemærkninger, der, som mig synes, aldeles udenfor Sagen blive hængende dertil; jeg vil ifølge angivelserne om det omstændige den Erfaring, den danske Almue i 300 Aar skal have gjort om den danske Gæstfrihed Indbydelse paa Almueforfatningen; det vilde være bedre med Almueforfatningen, hold det vistelig i hele 300 Aar havde været et ordentligt Almueforfatningen i Danmark.

Udvalget: Med Hensyn til de Exempler, den ærede Kultusminister anførte paa Paragrapher, som man i Rigtighed med den her foreslaaede kunde indføre i Grundloven, det kan man mente, at der var ligesaa stor Grund til at indføre en Paragraph om Højskoleforfatningen og om Gæstfriheden, som jeg bemærkede, at der forekommer mig at være den overmaade store Forskjel tilføje, at Højskoleforfatningen og Gæstfriheden antages at være saaledes ordnede, at de enten af sig selv ville faae Understøttelse af Staten eller allerede have den, men at Højskoleforfatningen er gaaen ud fra den Antagelse, at Staten ikke i en tilstrækkelig Grad hidtil har været Gæstfrihed for Statens Lærere; og i denne Antagelse tror jeg, at Højskoleforfatningen vil give ham Ret.

Tilførsel: Jeg vilde opfordre den ærede Højskoleforfatning til at tage sine Højskole tilbage hellere end at bringe det til Afstemning. Jeg synes, det er ubegribeligt at komme ind i Højskoleforfatningen, og næsten ubegribeligt at komme for dem, ja! fordi de have de Rangler, den ærede Kultusminister har sagt, det der kunde anføres flere Exempler paa forskjellige andre Gjenstande, man saaledes kunde opsige i Grundloven. Naar den første ærede Læser har sagt, at der for Lærerne, Højskoleforfatningen og mangfoldige andre Bøjsener var tilstrækkeligt sørget af Staten, men at Underviisningen stod tilbage, tror jeg gjerne, at det er sandt; men jeg er overbevist om, at dersom man vilde kalde en frem paa Højskoleforfatningen Begæne og spørge ham, da vilde han sigt, at der var ligesaa lidt sørget tilstrækkeligt for dette, og dersom man vilde spørge nogen af Lærerne paa Lærerne's Begæne, vilde han sigt, at der endnu mindre var sørget for dette — og jeg hender det af egen Erfaring, at der paa ingen Naade paa mange Steder er sørget nok for Lærerne, og dog er der mange Læger, der ligge ledige —, og saaledes tror jeg, vi vilde komme til at høre i alle Retninger. Vi Kongevænge maa sørge for alle disse forskjellige

Bøjsener er vistnok rigtig, men Grundloven skal ikke tage sig specielt af et enkelt Bøjsener, den skal tage sig af hele Statsforfatningen, og det vilde være befordret, i det Tilfælde, da vi have gjort det af med Statsforfatningen, at indføre et constitutionelt Statsforfatningen. Jeg synes, at vi i Højskoleforfatningen skulle lade alle disse Bøjsener blive til Kongevængens Højreside. Det har været mig klart, at Statsforfatningen er meget fæle paa den rigtige Fod ved den første Paragraph's Indførelse, og derfor har vi ikke Bøjsener meget ind, som gjør, at Statsforfatningen ligesom alle andre Bøjsener faae Udsende af at være et privilegeret Bøjsener. Dersom denne Opfordring maatte blive bifaldet, hvilket vilde være mig overordentlig klart, kunde maaske Højskoleforfatningen derved blive berettiget til at tale to Gange.

Højskoleforfatningen: Jeg vilde tillade mig at bemærke, at disse Paragrapher ingenlunde ere saa interessante, som der er utvilsomt fra en anden Side; jeg frygter tværtimod for, at de sigt Mæne, end Forfatningen her kunde indlade sig paa at indføre, fordi Forfatningen ikke vil kunne føres tilhængig ved denne enkelte Behandling. Jeg maa nemlig gjere opmærksom paa, at dette Forslag foreslaa ikke, som allerede almindeligt, ved den foreløbige Behandling, men alle disse Paragrapher blive dengang blot forelæst af den ærede Højskoleforfatning, saa der ingen Diskussion har været derom. Naar det hedder, at "Underviisningsforfatningen skal ordnes som et sammenhængende Helt og ledet som en selvstændig Deel af Statsforfatningen af et saakaldt Tilfyn", ligger deri mere, end den ærede Højskoleforfatning vilde antyde, blandt andet ligger deri, for at nævne en enkelt Ting, at den militære Underviisning skal henlægges under det almindelige Statsforfatningen; men det er jo et meget omfattende Spørgsmaal allerede ved de lavere, end lige ved de højere Militærskoler. Ved den Bøjsener, at "Staten sikrer de offentlige Lærere en passende Løn samt Afgang til Pension", dermed kan det dog ikke være Hensigten at sigt, at de af Staten ansatte Lærere skulle af Staten have en passende Løn; Bøjsener, mæne maa vel, som jeg ogsaa forstod Højskoleforfatningens Bøjsener, nærmest sigt til Lærerne ved Kommunalforfatningen; men Kommunalforfatningen gaar mere eller mindre over i Privatskoleforfatningen, saa at det vilde være en meget indgribende Bøjsener, som jeg maa forsvare Forfatningen her at vedtage uden Forhandling, maaske jeg indrømmer det Sande i Grundforfatningen, naar den faae sin Begrændning. Hvad endelig det sidste Forslag angaar — "Staten sver ved foretagne Undersøgelser Tilfyn med alle Underviisnings- og Optrægsforfatninger" —, saa har jeg forglevet sigt nogen Antydning i vore Forhold til at indføre denne Regel grundlovsforfatning. Den findes vistnok i den franske Republik's Grundlov; men der har den Grund til de foretagne Forhold, at den saakaldte Gæstfrihed gjør Haaband paa at have sit særskilte Underviisningsforfatningen, uddraget fra Statens Tilfyn.

Jeg er i Sagen selv ikke uenig med den ærede Højskoleforfatning, men jeg tror ikke, at det passer i en Grundlov, som at antyde den Tilfyn, som tilnærmelsesvis sigt søges gjennemført; skulle derimod Bøjsener tages paa Ordet, saa saaner jeg den videre Begrændning, og jeg tror navnlig, at denne Forfatning, efter de Forhandling, som her ere fore, ikke kan vedtage den.

Udvalget: Da jeg har foreslaaet ved den allerede Højskoleforfatning i Grundloven, at Statsforfatningen skulle være en af de Sager, der først blive behandlet ved Lov, og jeg med den næstfølgende Læser er allerede enig i, at der trængtes til en saakaldt Underforfatning af mangfoldige Forhold, inden man kan bestemme sig i denne vigtige Sag, saa vil jeg saameget hellere sigt Opfordringen af den højskoleforfatning's kongerlige Rigtsgodsmand (Tilførsel), ved for mit Bedømmende at tage det under Nr. 55 stillede Forslag tilbage. Dog kan jeg ikke undlade at bemærke, at Antydningen for mig til at stille Forslaget har været den, at jeg ikke kan anerkende, at Gæstfriheden vilde være berettiget til for Fremtiden at føre det hele Tilfyn med Underviisningen, og hændt jeg indrømmer, hvad den ærede Kultusminister i et tidligere Møde har sagt, at man i Tilfældet ikke kan undvære Gæstfrihedens Tilfyn med Skolerne, saa maa jeg dog sigt, at dersom der skal komme en her anden Rand ind i Skolerne end hidtil, er det nødvendigt, at der fra ovenaf, fra Statens Side gjøres noget, for at dette kan see, og at det kan blive klart, at Skolen ikke skal være Rikens Læner, eller Skoleforfatningen faae den Rand, de skulle